

Luodon kunnan strategia 2023-2035

Luoto - 365 saarta elinvoimaa

VISIO 2035

Luoto on menestyvä ja viihtyisä
asuinkunta osana hyvinvoivaa seutua

Hyväksytty kunnanvaltuustossa 26.6.2023 § 39

Sisällysluettelo

	Sivu
Tilastoja	1
Luoto tänään	2
Väestönkehitys	3
Muuttuva toimintaympäristö	4
SWOT -analyysi	5
Strategiset painopistealueet	6
1. Hyvinvointia läpi elämän	7
2. Valmistautuneina tulevaan	9
3. Tervetuloa Luotoon	12
Strategiset indikaattorit	13

Sijainti Luodon naapurikuntia ovat kaupungit Pietarsaari ja Kokkola sekä kunnat Kruunupyy ja Pedersöre.

Asukasluku 5 732 (2022) 5 340 (2018) 5 147 (2015)

Kielellinen jakauma Ruotsi 92,1 %, suomi 5,3 %, muut 2,6 % (2022)

Kunnanosat Bosund 1091, Näs 1023, Holm ja Risö 3 432 (2021)

Väestörakenne
0–14 v.: 29,4 % (2022) 29,3 % (2018)
15–64 v.: 56,0 % (2022) 56,3 % (2018)
> 65 v.: 14,6 % (2022) 14,4 % (2018)

Maapinta-ala 1.1.2022 142,74 km²

Rantaviivaa noin 500 km, 365 saarta ja luotoa

Luonto Meri ja saaristo, merenläheisyys kaikissa kunnan osissa

Seutu Pietarsaren seutu (Pietarsaari, Kruunupyy, Luoto, Pedersöre, Uusikaarlepyy 2022: 49 984 as. 2019: 49 598 as,

Kihlakunta Pohjanmaan käräjäoikeus (Vaasa)

Työlliset, työpaikkaomavaraisuus ja huoltosuhde

Väestöllinen huoltosuhde	78,7 % (2022)
Taloudellinen huoltosuhde	127,5 % (2021)
Työllisyysaste	85,3 % (2021)
Työpaikkaomavaraisuus	47,7 % (2021)

Ikärakenne, ennuste

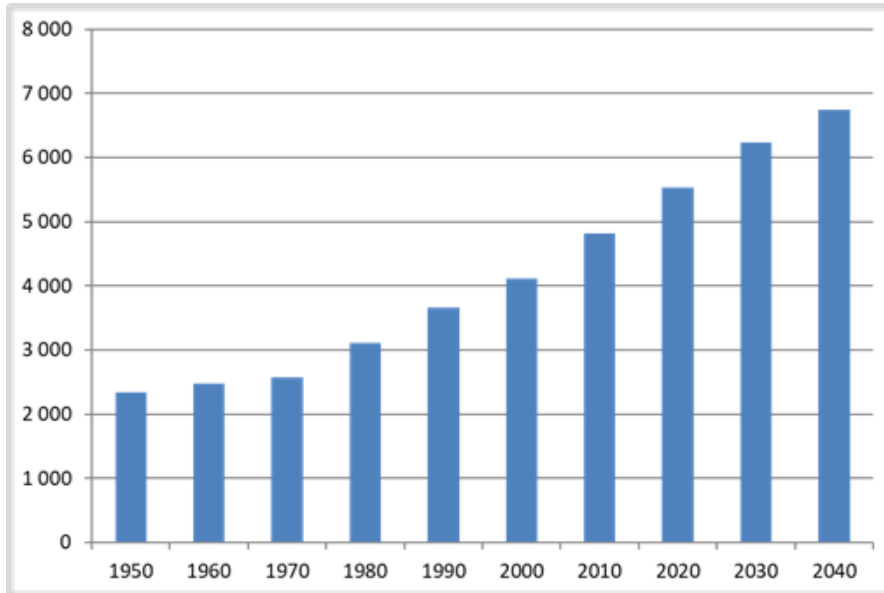
Ikä	2022		2023		2025		2030		2035		2040	
	Henk.	%	Henk.	%	Henk.	%	Henk.	%	Henk.	%	Henk.	%
0-14	1 685	29,4	1 664	28,7	1 700	28,6	1 722	27,5	1 757	26,9	1 778	26,4
15-65	3 210	56,0	3 253	56,2	3 327	56,0	3 510	56,0	3 641	55,7	3 756	55,7
65-	837	14,6	871	15,0	910	15,3	1 031	16,5	1 140	17,4	1 210	17,9
	5 732	100,0	5 788	100,0	5 937	100,0	6 263	100,0	6 538	100,0	6 744	100,0

Luoto tänään

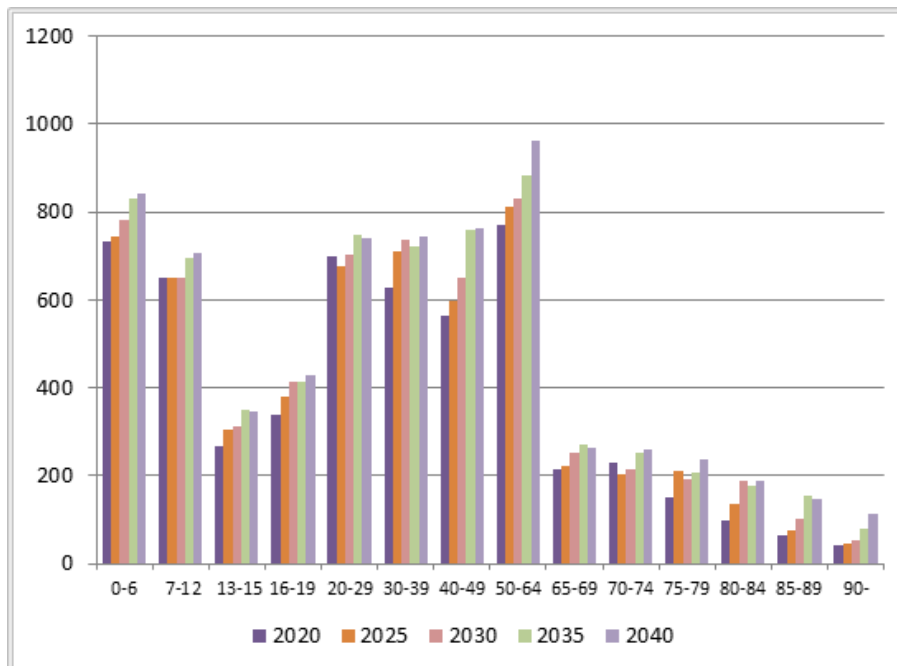
- Väestö rakenne luo elinvoimaa. Nuori väestö ja positiivinen väestönkehitys luo toivoa tulevaisuuteen.
- Kuntatalous on hyvä, työllisyysaste on korkea ja työttömyys alhainen.
- Valtuutettumme ovat sitoutuneita ja johtamisrakenne on selkeä. Luodossa tapaat rohkeita, luovia, edistyksellisiä ja kehitysmuotoisia asukkaita.
- Saaristo, meri ja puhdas luonto ovat esteettömästi saavutettavissa ja lähellä.
- Asumisympäristö on erinomainen. Luodossa voit asua omakotitalossa, rivitalossa, paritalossa ja kerrostalossa. Luodolle ominaista on rannanläheinen asuminen.
- Kunnan sijainti on houkutteleva. Luotoon on helppo tulla. Sekä juna- että lentoyhteydet löytyvät läheltä. Välimatkat kunnassa ovat lyhyet. Työssäkäyntimatkat ovat lyhyet.
- Luoto on turvallinen yhteisö. Pienimuotoisuus edesauttaa luomaan sekä joustavan hallinnon että lähellä olevien palvelujen houkuttelevan yhdistelmän. Yhdistystoiminta on vilkasta. Talkoohenki elää vahvasti Luodossa.
- Hyvät yhteydet, sekä fyysisesti että digitaalisesti. Juna- ja lentoyhteydet löytyvät lähiseudulta. Etätyöskentely on helppoa Luodossa. Laajakaistaliittymä valokuituyhteyden kautta on tarjoilla koko kunnassa.
- Kunta tarjoaa asukkaiden tarpeisiin perustuvaa hyvää palvelua kaiken ikäisille. Koulut ja päiväkodit jakautuvat tasaisesti kunnan eri osiin. Erityisen arvostettuja ovat kirjastojen joustavat aukioloajat ja niiden keskeinen sijainti.
- Tarjoilla on mahdollisuus ulkoiluun ja urheiluun kaikkina vuodenaikoina. Vaihtoehtoja on monia. Erityisen arvostettuja ovat urheilupuiston monipuoliseen tarjontaan kuuluvat vaellus- ja pyöräilyreitit, hiihtoladut, toimintapuisto, monitoimikenttä, ampumaahiihtorata, skeittipuisto, frisbeegolfrata ja jalkapallokentät. Uimaranta, vaellusreitti tai kuntorata/hiihtolatu löytyy jokaisesta kunnan osasta.
- Monet tapahtumat herättävät suurta kiinnostusta. Toimintaa järjestetään asukkaille, sekä kesäisin että talvisin. Tori on keskeinen kohtaamispaikka.

Väestönkehitys

Väestönkehitys vuosina 1950-2040

Ennustettu väestönrakenne vuosille 2020-2040

Muuttuva toimintaympäristö

Kansallisen päätöksenteon epävarmuus vaikeuttaa kunnallista toimintaa. Valtionosuusuudistus ja kunnille uusia tehtäviä määräävät lakimuutokset ovat selkeitä esimerkkejä tästä. Myös muu lainsäädäntö voi luoda suuria kustannuspaineita tulevaisuuden kuntatalouteen.

Asukkaiden palveluja koskevat vaatimukset ja odotukset ovat korkeat. Lapsirikas kuntamme yhdistettynä lisääntyneeseen tulomuuttoon edellyttää koulujen, päiväkotien ja asuntojen lisärakentamista. Tämä lisää kunnan investointitarpeita ja kustannuspaineita.

Pohjanmaan hyvinvointialue vastaa 1.1.2023 alkaen sosiaali- ja terveydenhuollon, erityishuollon ja pelastuspalveluiden järjestämisestä.

Täystyöllisyyden vallitessa sekä kunnalla että yrityksillä on vaikeuksia palkata tarpeeksi työvoimaa. Tämä voi ajan mittaan olla uhkana yritystemme kilpailukyvyille ja kunnan mahdollisuudelle tarjota palveluja asukkaille. Työnhakijan valinnanvapaus lisää vaatimuksia houkuttelevista työpaikoista.

Kunnan menestyminen perustu aina asukkaiden aloitteellisuuteen ja aktiivisuuteen.

Digitalisointi luo muutoksia työelämään. Robotisaatio ja tekoäly luovat uutta tiedontarvetta, mutta myös mahdollisuuksia kehittää palvelujemme. Kaikki tämä voi vaatia alanvaihtoa ja täydennyskoulutusta.

Ilmastonmuutos ja sääolosuhteiden voimakkaat vaihtelut ovat yhdyskuntasuunnittelun haasteena. Uudet kestävyysvaatimukset innostavat meitä uusiin ympäristöratkaisuihin energiatuotannossa. Maailmanlaajuiset pakolaisvirrat lisäävät myös pitkällä aikavälillä pakolaisten vastaanottamista Luodossa. Tältä osin puutteellista osaamista ja kapasiteettia on kehitettävä. Samalla maahanmuutto ja tulomuutto ovat tervetulleita mahdollisuuksia Luodolle, sekä sosiaalisesti että taloudellisesti.

Muutospaineet kohdataan Luoto 2023-2035 -strategian avulla.

SWOT -ANALYYSI

VAHVUUDET

Saatavilla olevia tontteja kunnanosissa ja vapaa-ajanasumista rannalla
Monipuoliset asumisvaihtoehdot
Toimintatilojen korkea taso
Optimaalinen väestönrakenne (paljon lapsia ja nuoria)
Korkea syntyvyys
Terveet ja aktiiviset asukkaat
Yrittäjähengi
Talkoohenki
Kouluja ja esikouluja kaikissa kunnan osissa
Hyvä maantieteellinen sijainti
Tiivis kuntarakenne
Laaja valokuituverkko

HEIKKOUEDET

Talouden vahva riippuvuus valtionosuuksista
Puutteellinen suomenkielen taito
Joukkoliikenne
Majoituskapasiteetin puute
Liian vähän työpaikkoja korkeakoulutetuille
Varhaiskasvatuspaikkojen puute
Vuokra-asuntojen puute
Inga gemenskapsboenden för äldre
Ei yhteisöllistä asumista iäkkäille

MAHDOLLISUUDET

Luonto, saaristo, rannanläheinen asuminen
Tulomuutto ja maahanmuutto
Majoitus- ja ravitsemusalan kehittäminen
Työpaikkojen lisääminen kunnassa
Hyvä imago
Ulkoisen rahoituksen hyödyntämisen lisääminen
Tiiviimpää yhteistyötä yhdistysten kanssa
Alueellinen yhteistyö
Kunnan tilojen lisääntynyt käyttöaste
Kunta tarjoaa teollisuustontteja eri kunnanosissa

UHAT

Ilmastonmuutos ja poikkeukselliset sääolosuhteet
Pätevän työvoiman pula
Tilanpuute koulussa ja päiväkodeissa
Kuntatalouden epätasapaino
Puutteelliset yhteydet (lento, juna, linja-auto, teiden kunto)
Toimintaan ja talouteen vaikuttavat kansalliset päätökset
Psyykinen pahoinvointi, riippuvuus ja yksinäisyys
Kyberhyökkäykset

Strategiset painopistealueet

365 ÕAR LIVSKRAFT

365 SAARTA ELINVOIMAA

Hyvinvoiva

Valmistautunut

Vieraanvarainen

1. Hyvinvointia läpi elämän

Luodossa asukas on keskipisteessä. Osallistuminen ja vastuu ovat toimintamme ydin. Meille osallistuminen merkitsee, että luomme kuntalaisille mahdollisuudet elää hyvä elämä kaikissa elämänvaiheissa.

Varhaiskasvatusta ja peruskoulutusta on edelleen tarjolla jokaisessa kunnan osassa. Toiminnasta vastaa osaava ja motivoitunut henkilöstö, joka omaksuu uudet pedagogiset opit ja soveltaa niitä käytännössä. Korkeampaan koulutustasoon kannustaminen on meille tärkeää. Luomme monipuolisen asuntotarjonnan kaiken ikäisille.

Yhteenkuuluvuutta vahvistetaan lisäämällä kunnan ja yhdistysten välistä yhteistyötä. Kuntalaisten yhteiset kokoontumispaikat vahvistavat identiteettiä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Luonto- ja kultuurielämykset lisäävät elämänlaatua ja edistävät hyvinvointia. Kulttuuritoiminta vahvistaa oman identiteetin tunnetta.

KAIKILLE HYVÄ ELÄMÄ

- **Panostaminen asiakaslähtöisyyteen**
- **Fyysinen ja psyykinen hyvinvointi**
- **Lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuden edistäminen**
- **Toimintaa ja sosiaalista kanssakäymistä ikääntyville ja senioreille**
- **Syrjäytymisen ja väärinkäytön riskit huomioiden**
- **Kestävä kehitys (taloudellinen kestävyys, sosiaalinen kestävyys ja kestävä ympäristö)**

KOULUTUS

- **Yhdenmukaista, laadukasta perusopetusta**
- **Kannustaminen koulutukseen ja yleiseen tietoisuuteen koulutuksen merkityksestä**
- **Osaava, omistautunut henkilöstö**
- **Uusien pedagogisten menetelmien toimeenpano**
- **Johtamisrakenteen kehittäminen**

VARHAISKASVATUS

- Yhdenmukaista, laadukasta varhaiskasvatusta kaikille
- Omistautunutta johtajuutta ja johtamisrakenteen kehittämistä
- Osaava, omistautunut henkilöstö
- Järjestelmällinen jatkokoulutus ja rekrytointi
- Sijaispooli

HYVÄÄ ASUMISTA KAIKEN IKÄISILLE

- Eri ikäryhmien tarpeet ja mahdollisuudet huomioidaan
- Monipuolinen, asianmukainen ja riittävä asunto- ja tonttitarjonta
- Kannustaminen yhteisöllisen asumisen perustamiseen
- Viheralueet

IDENTITEETTI JA YHTEENKUULUVUUS

- Viihtyisiä kohtaamis- ja kokoontumispaikkoja kaikissa kunnan osissa
- Luonto- ja kulttuurielämyksiä kaikille
- Huomioidaan monikielisyys ja erityistarpeet

TOIMIVA YHTEISTYÖ YHDISTYSTEN, KOLMANNEN SEKTORIN KANSSA

- Järjestelmällinen yhteys ja aito kumppanuus yhdistysten kanssa
- Sopimus pohjaisen tuen soveltaminen
- Vapaaehtoistoiminta kunnassa huomioidaan nimeämällä "Vuoden Luotovoima"

2. Valmistautuneina tulevaan

Valmistaudumme hyvin tuleviin muutoksiin. Kunnan jatkuvasti kasvava väestö edellyttää vastuullista johtajuutta ja viisaita päätöksiä. Haluamme parantaa kykyä ennakoida tulevaisuutta, huomioida riskit ja hyödyntää mahdollisuuksia. Innovatiiviset ratkaisut edellyttävät koko kunnalta luovaa ajattelua.

Kunnan talouden olisi aina oltava tasapainossa. Kansalliset poliittiset päätökset ovat vaikeasti ennakoitavissa. Tilikauden positiivisilla tuloksilla rakennamme puskurin tulevia investointitarpeita varten. Palvelutuotannon taloudellinen tehokkuus tulisi aina olla kansallista keskiarvoa parempi.

Yhdyskuntasuunnittelun tulisi perustua kokonaisvaltaiseen näkemykseen. Varhaiskasvatuksen lisääntynyt kysyntä vaatii uusia investointeja rakennuksiin ja henkilökunnan rekrytointia. Väestönkasvu vaatii aktiivista kaavoitusta, asuntotuotantoa ja infrastruktuurin kehittämistä.

Tulevaisuuden Luodossa asukkaat asettavat entistä korkeampia vaatimuksia koskien elämänlaatua, virikkeellistä arkea ja kestäväää ja joustavaa elämäntapaa. Luodolla on kaikki edellytykset vastata kyseiseen trendiin. Kokonaisvaltainen hyvinvointi perustuu virkistysmahdollisuuksien ja kulttuuritarjonnan jatkuvaan kehittämiseen. Kestävyys tuodaan esille sosiaalisesti, ymärästön ja talouden kautta. Digitalisointi kehittää kunnallista palvelutuotantoa.

VARAUDUTAAN MUUTOKSIIN

- Osallistavaa poliittista johtajuutta
- Vastuullista ja ennakoivaa johtajuutta
- Henkilöstön sitoutuminen kaikilla tasoilla
- Alueellinen yhteistyö

TALOUS TASAPAINOSSA

- Kriisikuntakriteerit eivät täyty
- Toimintakate asukasta kohti, eli verotuloilla ja valtionosuuksilla katettava nettokustannus asukasta kohti, ylittää maan keskiarvon
- Investoinnit rahoitetaan tulorahoituksella
- Suhteellinen velkaantuneisuus on oltava parempi kuin 0,8

VÄESTÖNKASVU

- Kunnan asukasmäärä kasvaa vuosittain 1,2 prosenttia
- Aktiivinen kaavoitus ja infrastruktuurin laajentaminen joka takaa tonttitarjonnan kaikissa kunnan osissa

ELÄMÄNLAATU JA HYVINVOINTI

- Kestävään ja terveelliseen elämäntapaan kannustaminen
- Luodon urheilupuiston ja kunnanosien virkistysmahdollisuuksien korostaminen
- Kulttuuritarjonnan kehittäminen
- Nuorille omat tilat ja omaa toiminta
- Toimiva monialainen yhteistyö yhdessä Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa oppilashuollossa ja kaikkien ikäryhmien ennalta ehkäisevässä työssä

ELINKEINOELÄMÄ JA TYÖLLISYYS

- Työllisyystaso on maan 10 parhaan joukossa
- Teollisuustonttien tarjonta turvataan ja markkinoidaan
- Yritysten perustamista ja etätyömahdollisuuksia edistäviä joustavia tilaratkaisuja tarjotaan
- Aktiivinen osallistuminen yritysten perustamiseen ja työvoimarekrytointiin liittyvään alueelliseen yhteistyöhön

TEHOKAS PALVELUTUOTANTO

- Digitaalisten palveluratkaisujen kehittämisen jatkaminen
- Optimaalinen, toimiva ja tehokas palvelurakenne
- Innovatiiviset, luovat ratkaisut kaikilla toimialoilla

KESTÄVÄ KOKONAISNÄKEMYKSEEN PERUSTUVA YHDYSKUNTASUUNNITTELU

- Kunta edistää kestävästä energiatuotannon toteutumista
- Kunnalla on kunnianhimoiset omaa toimintaa koskevat mitattavissa olevat ympäristö- ja ilmastotavoitteet
- Toiminnassa huomioidaan alueellinen ilmastostrategia
- Ilmastonmuutokset huomioidaan kiinteistöjen ja infrastruktuurin kunnossapidossa ja rakentamisessa
- Kaavoitus ohjaa uudistuvien energialähteiden hyödyntämiseen
- Kaikkia kiinteistöjä hyödynnetään ja huolletaan tehokkaasti
- Kestävä resurssien hyödyntäminen (indikaattoreiden mukaan)
- Olemassa olevien kylärakenteiden vahvistaminen

KESTÄVÄT ENERGIA-, JÄTE- JA LIIKENNERATKAISUT

- Kaikki kunnan omistamat kiinteistöt lämpenevät uudistuvalla energialla
- Energianoptimointia sovelletaan koko toiminnassa
- Hajakuormituksen vähentäminen vesistöissä, asuntokannan liittymisaste viemäriverkostoon 85 %
- Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen panostamalla kevyenliikenteenväyliin ja alikulkuihin. Suunnittelun perustana toimii Luodon tieverkostosuunnitelma.
- Suurin osa kunnan omistamista autoista ovat ilmastoystävällisiä 2030 mennessä
- Latausasemia ja bioenergiälähteitä on saatavilla kunnassa

STRATEGISET INVESTOINNIT

- Uusia varhaiskasvatusyksiköitä
- Kiertoliittymä Furuholmenin risteykseen
- Monitoimihallin rakentaminen Urheilupuistoon
- Kiinteistökohtaisen viemäriverkostojen laajentaminen ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi

3. Tervetuloa Luotoon

Luodon olisi entistä paremmin hyödynnettävä asukkaissa ja elinympärisössä myönteisiä mielikuvia herättäviä vetovoimatekijöitä. Jatkamme panostusta aktiiviseen markkinointiin ja viestintään.

Tulomuutto vastaa lisääntyneeseen työvoiman tarpeeseen, mikä mahdollistaa taloudellisen kasvun ja vakauden jatkumisen.

Panostaessamme kasvavaan tulomuuttoon meidän tulisi samalla vahvistaa kotouttamisosaamistamme. Palvelutuotannon tulee vastata tarpeita.

Majoitus- ja ravistemuselinkeinoja markkinoidaan yhteistyössä seudun muiden toimijoiden kanssa.

VETOVOIMATEKIJÄT

- Luonto ja saaristoympäristö
- Rannanläheinen asuminen
- Viihtyisät yhteisöllisyyttä luovat asuinympäristöt
- Hyvä palvelutarjonta lähietäisyydellä
- Hyvät harrastusmahdollisuudet kaikissa kunnan osissa

MARKKINOINTI, VIESTINTÄ

- Hyvän imagon ja positiivisten mielikuvien ylläpitäminen
- Myönteiset inspiroivat kertomukset
- Helposti saatavilla olevaa tietoa kaikille

TULOMUUTTO

- Asunto-, tontti- ja palvelutarjonta tasapainossa
- Kasvava työvoimaperusteinen maahanmuutto
- Hyvä kotouttaminen

Luodon kunnan strategiset indikaattorit

Konkreettiset mitattavissa olevat saavutetut tavoitteet
Tehokkuusmittaukset, mitä palvelu muihin verrattuna maksaa

Kunnan strategiset indikaattorit	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Trendi
Asukasluku	5147	5176	5264	5340	5417	5 534	5 622	5 732	
Väestö rakenne, %:									
0-14 v.	29,4	29,4	29,7	29,3	29,2	29,4	29,4	29,4	
15-64 v.	56,6	56,2	55,9	56,3	56,2	56	55,9	56,0	
65 v.+	14	14,4	14,4	14,4	14,5	14,7	14,7	14,6	
Muuttoliikkeet:									
Tulomuutto	178	153	175	189	189	208	173	164	
Lähtömuutto	218	190	171	198	186	173	170	180	
Maahanmuutto	31	37	45	28	35	38	31	47	
Maastamuutto	17	42	25	30	41	42	33	17	
Ulkomaalaiset asukkaat, %	2,1	2,2	2,6	2,3	2,7	3,0	2,8	2,7	
Taloudet	1602	1 611	1 643	1 693	1 720	1 777	1 798	1 823	
Koulutustaso, %:									
Keskiasteen tutkinto (15 v.)	45,9	46,3	46,6	47,3	48,1	48,2	47,5		
Korkeasteen tutkinto (15 v.)	20,8	21,3	22,3	22,8	23,3	23,8	24,3		
Työllisyys, %:									
Työttömiä, keskiarvo %	3,8	4,6	3,1	2,6	2,2	4,1	2,3	2,10	
Nuoret työttömät (>25 v.), % työvoimasta 18-24 v.)	3,0	3,5	1,2	1,6	1,3	3,7		1,40	
Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta (15-64 v.)	1,1	1,6	1,3	1,0	0,9	1,0	0,9	0,70	
Työllisyysaste (15-64 v.)	82,2	82,3	83,8	84,6	85,0	82,4	85,3		
Huoltosuhte:									
Väestöllinen	76,8	77,9	78,9	77,6	77,8	78,6	78,9	78,7	
Taloudellinen	134,5	134,6	131,5	127,7	127,2	136,2	127,5		
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu	86,2	80,8	80	77,3	69,4				
Rikostilasto 1000 asukkaalta	2,7	1,7	2,5	0,4	0,7	2,0	1,6		
Liikenneonnettomuudet	15	26	23	11	20	10	7	7	
Äänestysvilkkaus, äänestys-%	84,3	0	84,5	84,6	86,2/54,4	0	77,2	66,3	
Asiakastutkimukset	7	5	4	5	4	3	2	3	
Kansalaisaloitteet	2	1	3	4	1	0	0	0	
Tapahtumat	5	5	12	24	11	5	4	10	
Yksityisötilaisuudet	5	4	4	5	4	0	0	0	
Ympäristökuormitus, hiilijalanjälki	7,16 gha (2010)								
Kunnalliseen viemäriverkostoon liittyneet taloudet	923 (63 %)	949 (69 %)	980 (71 %)	1019 (72 %)	1042 (72%)	1062 (72%)	1097 (72%)	1140 (72%)	
Kevyen liikenteen väylät, km	4,49	4,49	4,49	2,7	2,78	5,57	6,47	6,46	
Talouden avainluvut									
Velkaantumisaste, %	75,2	57,5	91,4	90,7	90,1	98,6	86,8	74	
Soliditeetti, %	56,7	56,1	45,7	43,1	41,7	41,9	44,9	48,5	
Veronkanto	20,0	19,5	19,5	19,5	19,5	19,5	20,0	20,0	
Veronkanto painotettuun keskiarvoon verrattuna, %	0,14	-0,35	-0,40	-0,36	0,38	-0,46	0,02	0,02	
Henkilöstö:									
Henkilöstökäeselyt	1	1	0	1	0	1	0	1	
Sairauspöissaolot, päiviä	1 837	2 244	2 397	3 062	3 443	4 570	3 922	5 863	
Henkilöstön vaihtuvuus %	3,38	6,28	6,16	6,06	4,65	5,48	4,88	8,23	